

существенно модифицированном виде, в виде объекта, того, «о» чем речет научно-антропологическая речь, того, «о» ком добывается онтологическое объективно-истинное знание. Так научно-антропологический субъект превращает свое собственное экзистующее онтическое, то самое, в котором он сам не только изначально с самого детства укоренен, но и всегда в нем пребывая, присутствует, в сокрытое и потаенное для себя и, предполагая наличие последнего (т.е. онтического) у объекта исследования, всячески старается представить его (экзистующее присутствие онтического объекта) в онтологически объективно-истинном знании «о» нем. О науке антропологии, по-видимому, уже нельзя утверждать, что в ней речение речи и то, «о» чем речь, едины и их единство объединяет их.

Таковы некоторые особенности модификации первоначального, детского, глубоко в греческой культурной традиции укорененного, единства смысловых ландшафтов логоса и софії, трансформации логоса в научно-антропологическом знании, последствия трансформации антропологии в современную науку, последствия вырастания из детства и «выпадения» из него. В создавшихся условиях человек, озабоченный стремлением сохранить единство онтического и онтологического, сберець полноту, цельность, собранность своего логосно-софійного бытия, удивительным образом оказывается прячущимся от самого себя в научно-антропологическом знании «о» себе: его (человека) присутствие в научно-антропологическом знании становится для него самого сокрытым и потаенным.

Примечательно и принципиально важно, между тем, что все это происходит в присутствии экзистующего фенотипического единства онто- и филогенетического. Как это оказывается возможным, что уравнивает, компенсирует иницируемую наукой антропологией тенденцию к сокрытию и потаенности, способствуя сохранению единства логоса и софии, онтического и онтологического, единства онтогенеза и филогенеза в фенотипе? Без хотя бы краткой экспозиции экспликации исторического пути антропософії (сейчас, как правило, привычно и вовсе небезосновательно именуемой антропософией), имеющей изначально сродные с антропологией смысловые ландшафты, образ человека скрывающегося остается, естественно, крайне невыразительным, бедным и односторонним, но это уже задача отдельного обсуждения...

ЛИТЕРАТУРА

1. Лосев А. Логос // Философская энциклопедия. – М.: Советская энциклопедия, Т.3, 1964. – С.246-248
2. Логос // Философский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1983. – С.323-324
3. Аверинцев С. София // Философская энциклопедия. – М.: Советская энциклопедия, Т.5, 1970. – С.61-63

ВАСИЛЬЧЕНКО В.М.

ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЯК ФАКТОР СПРЯМОВАНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ

Коли сьогодні ведуть мову про виховання особистості, то фактично намагаються створити конструкцію виховної роботи спрямованої на формування індивідуальності егоцентричного складу. Бо в центрі цієї конструкції знаходяться перш за все інтереси і потреби особи.

Це цілком слушно для того суспільства, яке знаходиться на перехідному етапі від одного суспільного устрою до раннього капіталізму. При цьому забувається (або свідомо замовчується), що на вулиці не XVI і не XVII століття, а XXI. Тоді індивідуалістичне ототожнювалось з гуманізмом. Європейська цивілізація намагалась звільнитись від гегемонії церкви, як душителя свободи людини, рівності і братерства.

В епоху середньовіччя говорилося, що соціальна нерівність від бога, несправедливість від бога і таке інше. Взагалі земне становище тимчасове, його треба терпіти. Від вашого терпіння залежить ваше майбутнє, істинне життя потойбічне.

Але, як з'ясувалось згодом, капіталізм теж не приніс полегшення людині. Свобода, рівність і братерство залишились гаслами. Люди перейшли в інший тип стосунків: від особистої залежності до відносин речової залежності, що ускладнило розуміння такого стану відносин між людьми. Сприйняття свободи ототожнювалось з рівноправністю, а суспільство розглядалось як суспільство рівних можливостей. Намагання матеріалістичного тлумачення світу, в тому числі і соціальних процесів, переходять у відверто ідеалістичні, а потім взагалі було проголошено філософське протиставлення матеріального й ідеального абсурдним. Між іншим, ця плутанина викладається і сьогодні у престижних учбових закладах Заходу, в тому числі і в Оксфорді і Кембриджі. [Див. 4.].

Ціла низка наукових відкриттів, соціальні потрясіння в Європі, теоретичні напрацювання в політекономії, філософії, соціології, які відбулися в період виникнення і становлення капіталізму, призвели до формування у XIX столітті діалектико-матеріалістичних поглядів на сутність людини, історії, природи та їх розвиток. Діалектичний матеріалізм сформулював основні принципи бачення світу, які дають можливість створювати моделі процесів людського буття найбільш адекватні дійсності. Ці, досить прості і очевидні, принципи дуже важко спростувати, якщо до них ставитись не упереджено, бути чесною, відвертою, відповідальною людиною і перед собою, і перед наукою; якщо вести мову не про наукові парадигми (у позитивістському розумінні), а про наукові теорії.

Виховання і навчання молоді це особливий вид діяльності, який має місце в будь-яких суспільних умовах. Цей вид діяльності на різних етапах суспільного розвитку змінював цілі, об'єм, характер виховання, залишаючись необхідністю для суспільства. Виховання набувало характеру керованої або напівкерованої діяльності, або ж віддавалось в обійми стихії. При цьому, завжди залишалось головним його завданням соціалізація людини: формування особистості того чи іншого часу, тієї чи іншої епохи. Бо саме людина і її діяльність – основа існування і розвитку суспільства. У суспільстві ніщо не відбувається поза діяльністю людини. Діяльність це специфічно людська форма активного відношення до навколишнього світу, змістом якої є цілеспрямовані зміни і перетворення в інтересах людей.

З точки зору діалектичного матеріалізму, суспільство розвивається за об'єктивними законами. Самі об'єктивні закони розвитку суспільства, його функціонування мають місце і вияв у тому, що люди здійснюють матеріальне і духовне виробництво, діють спільно. "Людина сама є основою свого матеріального, як і всякого іншого здійснюваного нею виробництва" [3, 265]. Тому все суспільне життя і закони його розвитку нерозривно пов'язані й обумовлені життєдіяльністю людей.

Пояснюючи суть матеріалістичного розуміння історії, Ф.Енгельс писав: "Згідно з матеріалістичним розумінням, визначальним моментом в історії є кінець кінцем виробництво і відтворення безпосереднього життя. Але само воно, знов-таки, буває двоякого роду. З одного боку – виробництво засобів до життя: предметів харчування, одягу, житла і необхідних для цього знарядь; з другого – виробництво самої людини, продовження роду. Суспільні порядки, за яких живуть люди певної історичної епохи і певної країни, зумовлюються обома видами виробництва: ступенем розвитку, з одного боку – праці, з другого – сім'ї." [2, 25-26].

Якщо вже піддавати критиці не далеке минуле, то треба сказати, що другому аспекту цього процесу не завжди приділялось достатньо уваги. Але це мало місце під впливом як об'єктивних так суб'єктивних факторів розвитку великої держави, якою був Радянський Союз. Це теж може бути темою окремого дослідження.

Виховання має безпосереднє відношення до відтворення людського фактору, є необхідною складовою відтворення людини як виробника матеріальних та духовних благ і себе як соціальної істоти.

Людський індивід формується як особистість і вирішальне значення в цьому процесі належить тому, що створюють і здійснюють самі люди. Надбання всього того, що необхідно людині для життя і діяльності в суспільстві і є соціалізацією людини, яка займає певне місце в системі відносин і виконує певну роль.

Об'єктивна необхідність соціалізації впливає із сутності самої людини в умовах її суспільного життя. На відміну від тварин, люди не існують лише за рахунок того, що створює природа безпосередньо. Вони перероблюють продукти природи, пристосовують до своїх потреб. Людина - істота суспільна, здатна жити і розвиватись лише спільно, разом з іншими, об'єднаними зусиллями вирішувати життєві проблеми. Виробництво життєвих благ, спільне життя людей неможливе без певної єдності волі і дій, без організації. При цьому кожне нове покоління людей застає цілком певний рівень розвитку, певні форми виробництва і відтворення суспільного життя. Воно змушене "вписуватись" в існуюче багатоманітне суспільне життя, тобто засвоїти досвід попередніх поколінь, здобути знання і практичні навички до суспільно корисної діяльності, сприйняти існуючі норми відносин між людьми і принципи діяльності, стати готовими і здатними до спільних дій з іншими людьми. Лише після цього воно може запроваджувати заходи, які реалізують вимоги соціального прогресу (або як кажуть рухатись вперед, а не у зворотному напрямку). Відродження козацтва у XXI столітті такий же нонсенс як і намагання повернутись у 60-70 роки XX століття. Увесь цей процес "вживання" людського індивіду в суспільну діяльність і складає зміст його соціалізації.

Коли говорять про формування людини і особистості, то мають на увазі усі фактори, які чинять суттєвий вплив на їх становлення: природні і соціальні, цілеспрямовано використовувані і спонтанно діючі. Навколишнє природне середовище, його процеси, сама біологічна природа людини чинять певний формуючий вплив. Разом з тим діалектико-матеріалістична концепція людини виходить з того, що визначальним фактором формування її, виступають соціальне середовище і соціальні дії.

Сутність людини визначається не природними умовами і природженими задатками, а сукупністю суспільних відносин, у яких відбувається становлення її як особистості. Формування людини йде під впливом двох взаємопов'язаних факторів: об'єктивних умов життя і діяльності(обставин) і виховання. Об'єктивні умови або обставини життя і діяльності людини складні, різноманітні. Вони включають у свій зміст усю сукупність природних і соціальних реальностей, матеріальні і духовні витвори, практичні й ідейні моменти. Достатньо складним є і феномен виховання, який включає цілеспрямований вплив на об'єкт виховання, а також використання в інтересах цілеспрямованого формування людини різноманітних організацій, закладів, установ і засобів, які є у розпорядженні суб'єкту виховання, внутрішньої активності вихованців.

Взаємозв'язок названих факторів очевидний. Як обставини самі по собі не здатні сформувати адекватну суспільним потребам особистість, так і виховання поза реальних життя і діяльності, у відриві від них, не може досягти поставленої мети.

Об'єктивні умови(обставини), які не організовані людьми для виховної мети, спричиняють спонтанний, мимовільний формуючий вплив, який не підконтрольний їм. Такий вплив дає стихійний, не програмований, не передбачений результат. Він не забезпечує виконання соціального замовлення про підготовку людей для успішного здійснення соціальної функції. Щоб обмежити стихійний вплив обставин, спрямувати процес формування людини у потрібному суспільстві руслі, якимось керувати ним, суспільство вживає цілеспрямовані дії, організовує і запроваджує виховні заходи.

На відміну від об'єктивних умов, які впливають об'єктивно на людину, виховання покликане внести елемент цілеспрямованості в процесі її формування, підкорити цілям виховання. Виховання, таким чином, завжди цілеспрямоване, а цілеспрямованість є його атрибутивною рисою.

Оскільки виховання є особливий вид людської діяльності, то його основний зміст буде залежати від мети, яку ставить перед собою вихователь (особистість, колектив, суспільство). Ця мета, як закон, визначає напрям його діяльності. Для нього важливо, щоб особистість адекватно увійшла у суспільні відносини, щоб індивід одержав цілеспрямовану соціалізацію. По-перше, індивід повинен стати активним працівником у сфері матеріального виробництва. По-друге, індивід повинен з користю для себе і суспільства брати участь у різних формах відносин і видах людського спілкування, бо люди живуть і діють колективно, спільнотами. По-третє, особистість може з успіхом виконувати ту чи іншу роль тоді, коли вона здорова, фізично розвинута. Фізичний розвиток дає можливість людині виявити свої сутнісні сили і відчувати при цьому задоволення.

Це досягається навчанням, надбанням навичок, досвіду, залученням до досягнень науки і культури, прийняттям особистістю норм відносин і поведінки, які діють в існуючому суспільстві, фізичною працею, санітарно-гігієнічними заходами і фізичними вправами. При такому розумінні проблем виховання і практичному їх вирішенні, мабуть, можна говорити про гармонійне виховання особистості.

А тому, якщо говорити про завдання виховної роботи у нашому суспільстві сьогодні, то треба спочатку чітко сформулювати його загальну мету, його ідеал, що ми будуємо, яке суспільство.

Ми покищо займаємось запереченням того, що було, а якщо точніше, то дурним запереченням. А в такому випадку розвиток іде в нікуди. Що й маємо. При цьому йде заперечення і форм, і методів, і суті виховання не далекого минулого.

Скажімо, ось такий аспект виховання, як патріотизм. На початку 90-х років це поняття піддавалось висміюванню, формувалася негативний образ цього явища. І сьогодні про подвиг радянського воїна в роки Великої Вітчизняної війни багато говориться такого, що не дає право мовити позитивно про патріотизм у ті часи. А на якому ж підґрунті можна виховувати патріотизм, про який ми намагаємось говорити зараз, як про позитивне явище?

Якщо говорити про напрацювання діалектичного матеріалізму щодо формування людини і виховання особистості, то ці теоретичні розробки, у сучасних умовах розвитку суспільного виробництва, вимагають не простого заперечення шляхом пошуку негативного у практиці втілення в життя у не далекому минулому і його нищівної критики чи спростування, а уточнення, перегляду і поглиблення.

Візьмемо проблеми співвідношення фізичної і розумової праці у сучасному суспільному виробництві або проблеми власності. Людина відсторонилася від природи так далеко, що можна говорити про пріоритети духовного над матеріальним. Але коли ми сідаємо за стіл, то відбувається те саме, що і в більш ранньому віці людства. Ми волаємо вживати не будь-яку страву, а екологічно чисту. Та й у відтворенні самої людини з'явилося багато такого, що дає право говорити про зовсім не традиційні засоби. Це все питання об'єктивного характеру, які є результатом суб'єктивної діяльності людини. Тут перед людством, для його збереження, постали досить гостро питання відповідальності не стільки за минуле, яке ми все критикуємо, а за майбутнє. Мова йде не про абстрактний гуманізм, а досить конкретний. Постійне східне вживання "світле майбутнє", мабуть, не наближає нас до формування тієї мети на основі якої можна будувати виховну роботу.

Ми не задоволені станом речей у цьому питанні у цивілізованих країнах [1, 5], а продовжуємо орієнтувати наш розвиток в тому ж напрямку. На рівному місці ми спіткнулись: зростає дитяча безпритульність, безграмотність, наркоманія, злочинність і таке інше.

Кожна гілка влади, соціальні інститути суспільства і держави залишаються незгуртованими навколо єдиної мети творення держави. На жаль вчені намагаються сконструювати суспільні процеси упереджено, щоб подобатись владі і долару.

Якщо ми формуємо еліту суспільства, а разом з тим і підкреслюємо про наявність людей більш нижчого ґатунку, то уже тут закладено однобічне виховання. А якщо до цього додати ще й долар, то мова йде зовсім про інші речі, а не виховання людини з великої літери. Ось тут закладена дисгармонія об'єктивного і суб'єктивного у формуванні людини і вихованні особистості.

На жаль, ми не можемо брати за основу навіть першу статтю Конституції України, як ідеал, як мету. Бо уже питання про суверенність держави ставить під сумнів цей ідеал, завдяки діям владних структур. Україна не є і не буде суверенною державою ні економічно, ні політично, ні соціально. Сьогоднішні владні структури, якби були США поряд, мабуть вже вдалися до клопотання про входження України наступним штатом цієї країни. Бо будь які дії вони погоджують з владними структурами інших країн або міжнародних організацій. До речі, і Національна доктрина освіти України у XXI віці розроблювалась під наглядом і за фінансуванням інших країн.

Таким чином, поки не буде створена чітка теоретична модель майбутньої України, як країни яка рухається вперед і сприйнята дійсною (а не сконструйованою у певних кабінетах) більшістю суспільства, мови про цілеспрямоване виховання вести не має сенсу. Ми будемо знаходитись під впливом об'єктивних обставин, створених певною частиною суспільства, які будуть не формувати особистість, а тягнути електорат у невідомому для нього напрямку.

Таку модель може створити наука, яка буде спиратись не на постпозитивізм, з його різноманітними школами і шкілками, а на діалектичний матеріалізм, як на найбільш здатний до адекватного відображення суспільних процесів. Діалектичний матеріалізм базується на усе загальних принципах, які дуже важко спростувати, а саме: світ спочатку, а потім людина; світ взаємопов'язаний і знаходиться у постійному русі; людина здатна пізнавати світ таким яким він є.

Говорячи про гармонійний розвиток особистості, на що була спрямована виховна робота в радянські часи, треба виокремлювати не лише такі загальні чинники, як суспільно-корисна праця, духовність, фізична розвиненість, але й деталізувати їх. За таких умов завжди виникне необхідність розгляду питання про гармонізацію інтересів особистості і суспільства. Тоді відпаде питання про абсолютизацію особистих або суспільних (корпоративних), про які веде мову пан Кремень В.Г. [1, 3-8], інтересів. Гуманне суспільство вимагає саме такого ставлення до виховання особистості. Гуманізм - це не егоцентризм, а людяність, уміння особистості узгоджувати свої інтереси з іншими людьми, з такими самими істотами, визнавати не лише свої права, але й інших. Ось тоді не виникає потреби формування і протиставлення еліти і другорядної людини.

Еліта у капіталістичному суспільстві замішана не на людяності, а на капіталі. А накопичення капіталу ми бачимо як відбувається. При цьому ні таке суспільство, ні держава аж ніяк не захищають особистість. Вони віддають індивідуальність на поталу обставин, які створюють інші особистості у своїх інтересах. І тут права людини, особистості ні до чого.

Права людини - це правила, які встановлюють самі люди у своїх інтересах і закріплюють у законах. Право - це елемент держави. А тому воно вже корпоративне, бо сама держава віддзеркалює корпоративні інтереси. Тут особистість вирішує і діє сама, а тому будь-які засоби будуть вірними, якщо вони задовольняють її потреби й інтереси. Це прагматизм або, як кажуть, здоровий глузд. Якщо говорити про обмеженість якихось прав людини, про що часто йде мова, коли говоримо про минуле, то давайте поглянемо на сьогодення цивілізованих країн. Зверніть увагу, яких запобіжних заходів вживають США, Великобританія й інші цивілізовані країни у зв'язку з подіями одинадцятого вересня 2001 року. В країнах введена низка обмежень особи. У США навіть внесені зміни у судочинство. І

це пояснюється надзвичайним станом. А скільки років змушений був діяти Радянський Союз в умовах надзвичайного стану?

Але є не лише правове регулювання відносин, а й моральне, яке не уособлюється державою, а суспільством у цілому. Ось на цьому рівні діють не корпоративні інтереси, а суспільні. Мабуть саме тут виявляється гуманізм, а не на рівні держави. В умовах соціалістичного суспільства є намагання зблизити інтереси суспільства і особистості. Для цього у тому суспільстві є об'єктивні умови, бо воно будується не на засадах егоцентризму, а на засадах колективізму. А тому і виховання будується на принципах гармонізації. Говорити в умовах егоцентризму, формування еліти про гармонійне виховання недоречно. Бо еліта це вже корпорація, яка підкоряє своїм інтересам суспільне життя, побудоване на конкурентній боротьбі, де засоби боротьби не вибираються, а підкоряються логіці накопичення капіталу. Саме капітал тут виступає тим засобом, який дає можливість особистості реалізувати себе.

Сьогодні, коли формується інформаційне суспільство, складаються специфічні відносини між людьми, важливим засобом максимального задоволення потреб є не привласнення якихось матеріальних цінностей, а входження до владних структур, що автоматично призводить до бажаних результатів для певної особи.

Роблячи акцент на елітарному навчанні і вихованні, владні структури заохочують науку, навчальні заклади структурно і змістовно перебудовувати навчальні плани, відкривати нові спеціальності, у більшості випадків, на платній основі і таким чином обмежують можливість незаможної молоді. При цьому формується специфічний категоріальний апарат, який вуалює дійсний стан речей, з одного боку, а, з іншого - створює видимість новизни, відходу від діалектичного матеріалізму або удаваного його удосконалення. Зверніть увагу чому варті такі поняття: соціальна робота, соціальна педагогіка, трансформація, соціальний організм, фільтрування понять, консенсус, злагода, біфуркація, флуктуація, технологія виховання. При вживанні таких понять, ми зводимо соціальні зміни до рівня фізичних, хімічних, біологічних. І тут є певний сенс, бо уникаємо розгляду зіткнення інтересів. Так спокійніше. Немає потреби пояснювати черні складні суспільні явища, бо вона й нездатна зрозуміти. Разом з тим, дуже легко духовність звести до релігійності.

Еліта повинна вміти маніпулювати свідомістю людини, використовуючи, головним чином, психологічний ресурс. Певній частині, а не еліті, не потрібно знати про закономірності розвитку суспільства. Вона повинна вміти задовольняти більш-менш цивілізовано свої інстинкти. Для цього існує масова культура, пропагандистські технології і таке інше.

Ось чому постійно є намагання піддати нищівній критиці недавнє минуле, діалектико-матеріалістичну методологію наукових досліджень. При цьому дуже часто приписується те, що не притаманне їм, а потім йде шалене спростування [6, 502-503]. В цьому питанні журналісти та молоді вчені дотримуються Е.Сміта, якщо історія нації не зовсім приваблива, то її треба сконструювати більш привабливою, або видумати [5, 167].

Все те, що було позитивного у творах і практиці таких видатних українських знаних у світі педагогів як С.А. Макаренко і В.О. Сухомлинський зараз замовчується або вишукується негатив, або підкреслюється про якісь утиски їх владою. Але ці педагоги у своїх працях і практичній роботі наслідували досвід і теоретичні надбання видатних педагогів світу, спираючись на методологію діалектичного матеріалізму, де загальне людське переважає елітарне.

Звичайно досить важко спростувати всі надбання радянської педагогіки. А тому ми знаходимо і в матеріалах науково - практичної конференції "Всебічний розвиток особистості студента" [Див. 1.] без посилань, повернення до принципів виховання особистості на засадах минулого.

Якщо не лукавити, то вченому люду не слід займатись вишукуванням якихось недоліків у минулому, та виголошувати “світле майбутнє”, а спробувати на тій базі, яку уже збудувало людство і практично, і теоретично, знайти найбільш позитивні надбання для формування мети, ідеалу майбутнього України, які об’єктивно згуртують наше суспільство і людство у цілому. Бо виховання, як керована форма соціалізації людини, консолідує суспільство не навколо капіталу, а навколо загально людської ідеї добра і справедливості, як найважливіших чинників гуманізму.

Ми дуже часто згадуємо Т.Г.Шевченка, цитуємо його, але діємо зовсім не так, як він закликав. Відомі його слова: “...Учітесь, читайте, і чужому научайтесь і свого не цурайтесь...” [7, 266]. Чи слідуємо ми цьому заклику? Далеко ні. Саме так намагається будувати своє життя великий китайський народ. Він йде далі. Вони не копаються у не далекому минулому, не піддають його нищівній критиці, не виконують беззастережно вимоги різних міжнародних організацій, які захищають інтереси певного капіталу, а діють у відповідності з об’єктивними вимогами сучасних процесів суспільного виробництва, з врахуванням інтересів власного народу й історії його розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Всебічний розвиток особистості студента: Матеріали науково – практичної конференції / За ред. академіка АПН України Д.О.Тхоржевського. – Ірпінь, 2001. – 598с.
2. Енгельс Ф. Походження сім’ї, приватної власності і держави // Маркс К., Енгельс Ф. Твори 2-е вид. – Т.21
3. Маркс К., Енгельс Ф. Твори 2-е вид. –Т.26. –Ч.І
4. Поупкин Ричард, Стролл А. Философия. Вводный курс: Учебник / Под общ. ред. И.Н.Сиренко. – М.: Серебряные нити, 1998. – 512с.
5. Сміт Е.Д. Національна ідентичність. – К.: Основи, 1994. – 223с.
6. Філософія: Навчальний посібник / І.Ф.Надольний, В.П.Андрущенко, І.В.Бойченко, В.П.Розумний та ін. За ред. І.Ф.Надольного. – К.: Вікар, 1997. –584с.
7. Шевченко Т.Г. І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм... // Тарас Шевченко. Кобзар. –К., 1992. – 384с.

ГОЛЬЧЕНКО В.Н.

ДОВЕРИЕ КАК МЕРА СОГЛАСИЯ

Актуальной теоретической и практической задачей в условиях современного развития Украины является выяснение причин и сущности явлений социального разлада и нестабильности с целью приведения общества в состояние социального мира и согласия. В этом плане представляет несомненный интерес исследование проблемы доверия, представляющей один из сущностных «срезов» вопроса о согласии.

Начинать приходится с формулировки тривиального, на первый взгляд, вопроса: следует ли считать согласие попыткой и стремлением устранить противоречия между людьми, преодолеть их противоположности, сгладить и примирить последних?

Следует признать, что согласие, основанное на понимании человека человеком и человеком самого себя и углубляющее такое понимание, не есть синонимом беспроблемности и бесконфликтности. Действительно, когда речь заходит о самых различных проявлениях согласия между людьми, согласия человека с самим собой и с миром, то даже его «высшие» проявления не означают безоблачной безмятежности в этой сфере, всеуравнивающего единства, слияния в некоем высшем единстве. В самом общем виде согласие в реальном мире означает выявление (познание и осознание) точек (моментов) меры на линии между крайним разладом и несовместимостью, с одной стороны, и примирением, стирающим все возможные различия, с другой.

Используя традиционный язык диалектического материализма, согласие есть диалектическое разрешение противоречий между человеком и человеком, между «Я» и